ଦୟାନଦୀ

ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡା

ଯୁଦ୍ଧ କେବେ ସମୃଦ୍ଧି ଫେରାଏନାହିଁ
ବା ଦିଏନାହିଁ ଶାନ୍ତି
ଯୁଦ୍ଧ ଆଦୌ ପ୍ରଗତି ଆଣେନା
ବରଂ ଆଣେ ପଶ୍ଚା□ାପ, ପୀଡ଼ା ଅସରନ୍ତି ।

ହେ ଅସଂଖ୍ୟ ତରା, ଜଣ ଜଣ କରି
ତମକୁ ଡାକିବି ଏବେ କେଉଁ ନାଁରେ !
ଖାଲି କ'ଣ ଆକାଶରେ, ତମେ ତ ଜଳୁଚ ଏବେ
ମୋ ଅନ୍ତଃକରଣରେ । ଖୁବ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବରେ ।

(୯)

କେହି ଜାଣନ୍ତିନି
ନଈର ବି ଆତ୍ମା ଥାଏ
ଆତ୍ମା ଥାଏ ଗଛଲତାଂକର
ପବନର, ପୃଥିବୀର ଓ ଆକାଶର, ଏମିତିକି
ଭସା ବଉଦର ।
ନିହତ ସୈନ୍ୟମାନଂକୁ ଆଉଁସିଲାବେଳେ
ଥରିଉଠେ ସେଇ ଆତ୍ମା
ଯେମିତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବଜ୍ରପାତରେ
କଂପୁଚି ମେଦିନୀ
ଧାରଧାର ଲୁହ ବହିଯାଏ ଆଖିରୁ
ଓ ହୃଦୟ ହଠାତ୍ ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଏ ।

ଆକ୍ରମଣର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ
ତତ୍ପର ସୈନ୍ୟମାନେ
ଓ ତାଂକର ଦପ୍ ଦପ୍ ଜଳୁଥିବା
ଆଖିଡୋଳା
ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଯାହା ମତେ ଆଲୋକିତ କରେ
ଓ ଜଣାଏ ଯେ
ଦେଶର ଦାୟଠୁ ବଡ଼ ନୁହଁ
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ପାରିବାରିକ ଦାୟ
ଆଗ ଦେଶ, ପରେ 'ମୁଁ ପଣ' ।

ମୋ ଦେହର ଯେତେ ଖାଲିଜାଗା
ଭ□ହୁଏ ଅଚାନକ
ମୁଁ ଆଗପରି ବହେ, ବହିଯାଏ
ଆଗକୁ ଆଗକୁ
ପାଣି ସହ
ରକ୍ତ ସହ
ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନା ସହ
କ୍ଷତ ଓ ଖାବରା ସହ
ମୁଁ ବହିଯାଏ
କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ପାଲଟିଯାଏ ।

ଦୟାନଦୀ...

ଇତିହାସକୁ ଘୋଷି ମୁଖସ୍ଥ କଲେ
ଇତିହାସ ବ□ ରହେନାହିଁ ।

ଇତିହାସର ଆତ୍ମା ପବନରେ ଥାଏ
ଉଙ୍କେଇ ଚାଲିଥାଏ ସମୟର କାନ୍ଧୁଯାକ
ଶାଗୁଆ ଦିଶେ ବୋଲି
ଲୋଭରେ ତାକୁ ତୋଳିନଉଥାଏ ମଣିଷ ।

ମୁଁ ବି ବାରବାର ସେଇ ଲୋଭରେ ପଡ଼େ
ଭ୍ରମରେ ଘାରିହୁଏ
ରକ୍ତରେ ଲାଲ୍ ହୋଇଥିବା
ଦୟାନଦୀ କୂଳରେ ଯାଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ ନିଶାର୍ଦ୍ଧରେ
ପଚାରେ, ଆଜିଯାଏଁ ବି ଧରିରଖିଚୁ
ସେଦିନର ଲାଲ୍ ରଂଗରୁ ଚିମୁଟାଏ
ସେ ପୁରୁଣା ଘା'ରୁ ଦରଜ ଟିକିଏ
ଏତେ ବର୍ଷପରେ, ଏତେ ପାଣି ବହିଗଲାପରେ !

ଦୟାନଦୀ କିଛି କହେନି ।

ମୁଁ ଇତିହାସକୁ ଯାଏ
ସେଠି ଅସଂଖ୍ୟ ନଦୀ, ଅସଂଖ୍ୟ କୂଳ
ସେଠି ଛିଡ଼ାହେଇ ମୁଁ ଚିତ୍କାର ଛାଡ଼େ ତ
ଦୟାନଦୀ ଭିଡ଼ିମୋଡ଼ିହୋଇ ପଶିଯାଏ ମୋ ରକ୍ତରେ
ମୋ ରକ୍ତ ଆହୁରି ଗାଢ଼ ଦିଶେ
ଗଭୀର, ବିସ୍ତୃତ ହୁଏ
ମତେ ଲାଗେ ମୋ ଧମନୀ ଭିତରେ
ଦୟାନଦୀର ପାଣିଧାର
ମୋ ଦେହ ହିଁ ଦୟାନଦୀ
ରକ୍ତ-କ୍ଷୋଭ-ପଶ୍ଚା□ାପରେ କଳକଳ ।

ସ୍ୱପ୍ନର ରଂଗ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ରଂଗ
ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟର ରଂଗ, ସଦ୍‌ଭାବନାର ରଂଗଭଳି
ଦୟାନଦୀର ରଂଗ
ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତି ଶିରାରେ ଥାଏ
ଭବିଷ୍ୟତ ଆଖି ସାମ୍ନାରୁ ଲୁଚିବାଯାଏଁ
ମୋଡ଼ ପାଖରେ ଛିଡ଼ାରହି ଦୟାନଦୀ
ମଣିଷକୁ ମଣିଷପଣିଆ ଆଡ଼େ ବାଟ ଦେଖଉଥାଏ ।

(୧୧)

ଗୋଟିଏ ମୃତ୍ୟୁରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ମୃତ୍ୟୁ
ଜମା ନୁହଁ
ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଦୂର ।

ଗୋଟିଏ ମହାଭିଳାଷରୁ
ଅନ୍ୟ ଏକ ମହାଭିଳାଷ ଯେମିତି
ସମୟର ଉଦ୍ଧତ ସ୍ୱାକ୍ଷର ।

ଏତେ ଲୋଭ, ଏତେ ଉଦଗ୍ର କାମନା
ସେ ରଜାର ଲଲାଟରେ
ଏତେ ବିଷ ଶିରାଧମନୀରେ
ଯାହା ସମୟକୁ ହତଚକିତ କରିଦିଏ
ଖୁବ୍ ଅସ୍ଥିର ଭାବରେ ।

ହେ ରଜା, କ୍ଷମତାର ଅଳୀକ ମୋହରେ
ଭୁଲିଯାଅନା ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ
ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଓ ପିପାସାଠୁଁ, ଭୋକ ଓ ଅଭୀପ୍ସାଠୁଁ
ଧର୍ମ ବଡ଼, ମଣିଷପଣିଆ ବଡ଼ ।

ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟରେ ଯେମିତି ଗଢ଼ିଚାଲେ ସଂସାର
ସେମିତି ମୃତ୍ୟୁରେ ବି ଅଟକିଯାଏନି ମହାକାଳ
ପ୍ରଳୟ ପୋଛିନେଲା ପରେ ସବୁ ସବୁଜିମା
ପୁଣିଥରେ କଅଁଳେ ଥୁଂଟାଗଛରେ ପତ୍ର, କଢ଼ ।

କେବଳ ରକ୍ତରଂଜିତ ହୁଏ ବସୁନ୍ଧରା
ପରିହାସ ଘୂରିବୁଲେ ଅରଣ୍ୟଠୁଁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ସାରା
ମୂକ ହୋଇ ବସିଥିବା ସଂସାରର ଫିଟୁନଥାଏ ପାଟି
ତଥାପି କୋରିହେଇଯାଉଥିବା ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳରୁ ଗଜୁରେ ସାହସ, ବଂଚିବାର ।

କଳିଂଗ ରାଜ୍ୟ ଯେ ପରା
ହତବାକ୍ ସ୍ପନ୍ଦନରୁ ଜନ୍ମନିଏ ଭ୍ରୂଣ, ବୀରତ୍ୱର ।

(୧୨)

ମୁଁ ଦେଖିଚି ମଣିଷର ଭୋକ
ଭୋକ ପାଇଁ ମଣିଷ
ପ୍ରଥମେ ଦୁନିଆ ସହିତ ଲଢ଼େ
ଓ ପରେ ଲଢ଼େ ନିଜ ସହ ।

ଗିଳିପକାଏ ନିଜକୁ
ଓ ପରେ ନିଜ
ସମୟ ସୁବିଧା ଦେଖି
ଗିଳିଥିବା ଖାଦ୍ୟ ପାକୁଳି କରେ ।

(୧୬)

ଆଜି ଦିନ ବିତିଗଲା ।

କାଲିର ସକାଳ ଆସି ଛିଡ଼ାହବ
କେଉଁଭଳି ରୂପଧରି ମୋ ସାମ୍ନାରେ !
ଭୟଂକର ଅବସାଦ ପୁଣିଥରେ ଝଟ୍‌କିଉଠିବ କି
ଆସନ୍ତା କାଲିର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟରେ
ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବରେ !

ଆଜି ରାତି ଦୀପଟିଏ ହେଇ ଜଳିଉଠିଲାଣି
ମୋ ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳରେ ।
ନିହତ ସୈନିକମାନେ ଦୀପହେଇ ଜଳୁଛନ୍ତି
ଦାରୁଣ ଦୁଃଖରେ ଏମିତି ଝଲ୍‌ସି ଉଠିବା ବି
ଲେଖାଥିଲା ମୋ କପାଳେ !

ଏ ରାତି କେବେହେଁ ନ ପାହୁ ବୋଲି
ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବି କି ଆଉ !
ସରିଯାଉ, ଯୁଗଟିଏ ସରିଯାଉ ବରଂ
ଭୀଷଣ ମୃତ୍ୟୁର ଏ ଆୟୋଜନ ବନ୍ଦ୍ ହଉ ।
ରକ୍ତରୁ ଉଭେଇ ଯାଉ ପ୍ରତିହିଂସାର ଗରଳ
ଆଖିଡ଼ୋଳାରୁ ଲିଭିଯାଉ ଅହଂକାରର ଅନଳ
କେତେ ଆଉ ଧକେଇଧକେଇ କାନ୍ଦିବ ଏ ମାଟି
ଆଉଁସିବ ମରଣକୁ
ପଟାଳି ପଟାଳି ହୋଇ ଶୋଇଥିବା ସୈନ୍ୟଦଳଙ୍କର ।

ହେ ଆସନ୍ତା କାଲିର ସକାଳ
ମୋତେ ଆଉ କରନାହିଁ ବିକଳବିବଶ
ଦେଖ- ଆହୁରି ଆହୁରି ରକ୍ତ ମିଶି
କେଡ଼େ ବେଶୀ ଲାଲ୍ ଦିଶିଲାଣି
ମୋ ଅଭ୍ୟଂତର !

(୨୪)

ଥରେ ଥରେ ଇଚ୍ଛାହୁଏ
ଇତିହାସକୁ ମାଟିପିଣ୍ଡୁଳାଟେ କରି
ଭସେଇ ନିଅନ୍ତି ମୋ ପାଣି ସୁଅରେ ।

ଥରେ ଥରେ ଇଚ୍ଛାହୁଏ
ହଠାତ୍ ଶୁଖିଯାନ୍ତି
ମୋ ଛାତିରେ ଉପୁଜାନ୍ତା ଶସ୍ୟ କେହି
ମୁଁ ସବୁଜ ଦିଶନ୍ତି ।

(୧୮)

ପରିସ୍ଥିତି ଠେଲିନିଏ ମତେ
ଓ ମୁଁ ବହିଯାଏ ।

କାହାର ଚୂଡ଼ି ରୁଣୁଝୁଣୁ ଶବ୍ଦ
ମୋ କାନ ତାବ୍ଦା କରିଦିଏ
ତ କାହାର କଇଁ କଇଁ କାନ୍ଦ
ମୋର କଲିଜା ଥରେଇ ଦିଏ ।

ଦୁଇଗୋଟି ଭାଗ୍ୟ ମତେ ଟାଣିନିଏ
ଦୁଇଗୋଟି ଶାଖାପରି
ଗୋଟିକରେ ପୀଡ଼ା
ଆରଟିରେ ପଶ୍ଚା□ାପ
ଗୋଟିକରେ ସାଦାପାଣି
ଆରଟିରେ ରକ୍ତ
ଭୋଗିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ସତ ।

(୧୩)

ନଦୀ ପାର ହବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଲୋକେ
ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଜୀବନକୁ ପାର ହବାର
କଳା
ଓ କୌଶଳ

ଅଧା ବାଟରେ ଅଟ୍‌କି ଯା'ନ୍ତି
ଓ ସରିଯା'ନ୍ତି
ଓ ଇତିହାସ ପାଲଟିଯା'ନ୍ତି ।

(୨୦)

ମୋ ପଠାରେ ପଡ଼ିଥିବା
ହେ ନିହତ ସୈନ୍ୟମାନେ
ଆସ, ଆସ ! ମୁଁ ତମ ଆଖିରୁ ଶୁଖିଯାଇଥିବା
ଲୁହ ଦାଗ ପୋଛିଦିଏ,
ପୋଛିଦିଏ ତମ ଦେହରୁ ଓ ପୋଷାକପତ୍ରରୁ
ରକ୍ତ ଛିଟା, ଧୂଳିମଳି
ଆସ, ପୁଣିଥରେ ତମକୁ
ସାଧାରଣ ମଣିଷର ବେଶ କରିଦିଏ,
ଠିକ୍ ପୂର୍ବଭଳି ।

ତମକୁ ସାଂତ୍ୱନା ଓ ଆଶ୍ୱାସନା ଦବାଛଡ଼ା
ମୋ ପାଖରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ
ଟୋପାଏ ପାଣି ବି ନାହିଁ
ଯାହା ଦେଇ ଶୋଷ ମେ□ଇପାରିଥାନ୍ତି
ତମର ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଯିବା ବେଳେ
ଦେଖ, ଦେଖ
ମୋ ଦେହରେ ଚଳେ ପାଣିନାହିଁ
ରକ୍ତରେ ଜୁଡୁବୁଡୁ ଦେହ ମୋର
ମୁଁ ମିଛ କହୁନାହିଁ ।

ଖାଲି ରକ୍ତ ନୁହଁ
ବିଷାଦରେ, ବେଦନାବୋଧରେ ମୁଁ ଜୁଡୁସୁଡୁ
ଏ ବିଦାୟ ବେଳାରେ ତମକୁ ଭେଟିଦବା ପାଇଁ
ଅଶ୍ରୁଛଡ଼ା ମୋ ପାଖରେ ଆଉ
କିଛି ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ ।

ତମକୁ ଶୁଭୁଛି କି ମୋ ବିଳାପ ଧ୍ୱନି
ଯାହା ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର କ୍ଷେପି ପହ□ଯାଏ
ଦୂରବ□ୀ ଭବିଷ୍ୟର ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ
ଯାହା କାଳ ପରେ କାଳ ଅପରିବ□ିତ ରହେ
ଓ ତରାଟିଏ ହୋଇ ଜଳୁଥାଏ ଦୂର ଆକାଶରେ ।

ହେ ଅସଂଖ୍ୟ ତରା, ଜଣ ଜଣ କରି
ତମକୁ ଡାକିବି ଏବେ କେଉଁ ନାଁରେ !
ଖାଲି କ'ଣ ଆକାଶରେ, ତମେ ତ ଜଳୁଚ ଏବେ
ମୋ ଅନ୍ତଃକରଣରେ । ଖୁବ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବରେ ।

(୩୮)

ମୁଁ ରାସ୍ତା ଖୋଜୁଚି ।
ଖୋଜୁଚି ବାଟ
ମୋର ରକ୍ତଜ ଉଦ୍ଦାମତାକୁ ।

ଏହା ସେହି ପାଣିଧାର
ଯାହା ଗଡ଼ିଆସିଚି ଗୋଟେ ଜାତିର
ପରମ୍ପରା ଓ ଗୌରବ ସହ
ଏବେ ଯାହା ଗଡ଼ିଆସୁଚି ନିଃଶବ୍ଦ ହାହାକାରକୁ
ଶୂନ୍ୟ ଚାହାଣୀକୁ ।

ମୁଁ ରାସ୍ତା ଖୋଜୁଚି
ପହଂଚିବାକୁ ଗୋଟେ ସୁନ୍ଦର ଦିନ ପାଖରେ
ଯୋଉ ଦିନଟି ଫୁଟିଥିବ ଗୋଟେ ଫୁଲପରି
ସତେଜ, ସ୍ନିଗ୍ଧ
ଯୋଉ ଦିନଟି ବିତିଯାଉନଥିବ
କୌଣସି ଉତ୍କଣ୍ଠା କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭାବରେ
ଯୋଉ ଦିନରେ କେହି ଜଣେ ବି କୋଉଠି
ମରିନଥିବେ ଅକାଳରେ, ଯୁଦ୍ଧରେ, ମହାମାରୀରେ
ଯୋଉ ଦିନଟି ଆଦୌ ଗଢ଼ାହୋଇନଥିବ
ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସରେ, ଧିକ୍କାରରେ, ପଶ୍ଚା□ାପରେ ।

ମୁଁ ରାସ୍ତା ଖୋଜୁଚି
ଓ ରାସ୍ତା ଖୋଜୁଖୋଜୁ ଏମିତି
ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତ ହୋଇଯାଇଚି ଯେ

ମୋ ଦେହରେ ପାଣି ବୋହୁଚି ନା ରକ୍ତ
ପାସୋରିଯାଉଚି କ୍ଷଣକରେ

ଓ ପୁଣି ଚମକି ଉଠି ଦେଖୁଚି
ଏହା ସେହି ରକ୍ତଧାର
ଯାହା ନିଗିଡ଼ିଆସୁଚି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୋଦ୍ଧାର କ୍ଷତରୁ
ଓ ମତେ ଅଲଗା କରି ଦଉଚି
ମୋର ବର୍ଷ ବର୍ଷର ସ୍ୱଚ୍ଛଳତାରୁ
ଜଣକର ରକ୍ତ
ଆଉ ଜଣକର ରକ୍ତ
ଆଉ ଜଣକର ଓ ଆଉ ଜଣକର ରକ୍ତ
ସବୁ ଏକାକାର ହୋଇଯାଉଚି
ମୋ ଭିତରେ

ବିଳାପ ଧ୍ୱନିରେ ମର୍ମସ୍ଥଳ କମ୍ପିଉଠିଲା ବେଳେ
ମୁଁ ଧାଉଁଚି ପ୍ରବଳ ବେଗରେ

ଓ ଖୋଜୁଚି ରାସ୍ତା
ଯେଉଁଠାରେ ନିଜ ମୁହଁକୁ ସ୍ୱଷ୍ଟଭାବେ
ଦେଖିପାରିବ ଯେ କେହି

ନିଜ ଭିତରର ସ୍ୱଚ୍ଛତାରେ ।

(୪୨)

ମତେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ କରୁଥିବା ବୁନ୍ଦେ ଲୁହ
ମୁଁ କେବେ ବି ବୁହାଇପାରିନି ।

ମୋ ଦିହଯାକ ଅକାତକାତ ପାଣି
ପାଣିଯାକ ମାଛ, କଂକଡ଼ା, ପଂକ, କାଦୁଅ
ଗୁଳ୍ମ ଲଟା ଶିଉଳି ପଥର
ତା' ଭିତରେ ବୁନ୍ଦେ ଲୁହ
ଜର୍ଜର କ୍ଷତଟିଏ
କା' ଆଖିକୁ ଦିଶିନି ।

ଗତକାଲି ମୁଁ ଥିଲି
କେବଳ ନଈଟିଏ
ଓଡ଼ିଶା ମାନଚିତ୍ରରେ
ମହାନଦୀ, କାଠଯୋଡ଼ି, ବିରୂପା, ବୈତରଣୀ ପରି
ଗୋଟେ ଛୋଟ ଶାଖାନଈ

ଏବେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସରେ
ସବୁରି ପଶ୍ଚା□ାପରେ, ପୀଡ଼ାରେ
କ୍ରୋଧରେ ଓ କାରୁଣ୍ୟରେ
ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଅନ୍ୟମନସ୍କତାରେ
ଅକାଳରେ ଇଡ଼ିଯାଇଥିବା ବୁନ୍ଦାବୁନ୍ଦା ରକ୍ତରେ
ଓ ଖଣ୍ଡିଆତଳର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶରେ

ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠୁଁ କେଡ଼େ ଅଲଗା ମୁଁ
ମୋ ନଈକୂଳିଆ ପବନଯାକ
ଆଉଁଷିଣିଆ ରକ୍ତ ଗନ୍ଧ
ଶାଗୁଆ କ୍ଷେତଯାକ ଭଙ୍ଗାହାଡ଼
ପଚିଯାଇଥିବା ଆଙ୍ଗୁଠି
କେରା କେରା ମୁଣ୍ଡବାଳ
ଛିଣ୍ଡା କୁ□ା, ଭଙ୍ଗା ରଥଚକ
ଧନୁତୀରର ଖଣ୍ଡବିଖଣ୍ଡିତ ଅଂଶ
ମୁକୁଟ ଓ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ତରବାରୀର ଡୁକୁଡ଼ା ଡୁକୁଡ଼ା ଅଂଶ
ପବନରେ ଅଜସ୍ର ଶୂନ୍ୟତା
ଏମିତିକି ଏଇ ବାଟଦେଇ
ଉଡ଼ିଯାଉଥିବା ପକ୍ଷୀଙ୍କ କଳରବରେ
ବି ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ଅସଂତୋଷ
ବ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳତା

କିଏ ମତେ ଫେରାଇ ଦିଅନ୍ତା କି ପୂର୍ବଭଳି
କେବଳ ନଦୀ ହୋଇ
ବୋହିଯିବାର ସେଇ ଅବିକଳ ବାସ୍ତବତା !

(୫୨)

ମତେ ତମେ ଘୃଣା କରିବନି ପିଲେ
ଛେପ ଖଙ୍କାର ଫିଙ୍ଗିବନି
ମୋ ସ୍ଥିର ଜଳକୁ
ତମ ବିରକ୍ତି କି ଅବଶୋଷରେ ନୁହଁ
ତମ ଭଲପାଇବାରେ ଚିରକାଳ
ମୁଁ ଚାହେଁ ରହିଯିବାକୁ ।

ତମ ଇତିହାସ ବହିରେ ଯାହାଯାହା
ଲେଖାହୋଇଚି, ତା'ସତ ହୋଇପାରେ
ମୁଁ ଦୟାନଦୀ ନୁହଁ
ରକ୍ତନଦୀ ପାଲଟିଯାଇ
ସେଇ ନାଁରେ ଚିହ୍ନା ପଡ଼ିପାରେ

ହେଲେ ମୁଁ ରକ୍ତପିପାସୁ ନୁହଁ
ପଳପଳ ରକ୍ତ ପିଇଯିବା
ଓ ପଳପଳ ରକ୍ତକୁ ନିଜ ଭିତରେ
ଧାରଣ କରିବା
ଏକାକଥା ନୁହଁ ।

ତମେ ଯାହାକୁ ରକ୍ତ କହୁଚ ପିଲେ
ମୁଁ ତାକୁ ବଳିଦାନ ବୁଝେ
ସବୁରି ବଳିଦାନର ସାକ୍ଷୀହୋଇ
ଯୁଗ ଯୁଗ ନିଜ ସହ ଯୁଝେ ।

ମତେ ତମେ କେବଳ
ନଈଟିଏ ଭାବିବନି ପିଲେ
କେତେ ତାପ
କେତେ ଚାପ
କେତେ ଅନୁତାପ
ଗୁଡ଼େଇ ତୁଡ଼େଇ ହୋଇ
ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଚାରିପଟେ ଘୂରେ
ଯାହାକୁ ତମେ ବୁଝ ସମୟ ଗଡ଼ିଚାଲିବା
ସମୟ ସେଇ ପଥର, ଯାହାକୁ କାଟିକାଟି
ମୁଁ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼େ ।

(୬୧)

କାଲି ରାତିରେ ପୁଣିଥରେ
ନୂଆପାଣି ପଶିଚି ଦେହରେ ।

ମୋ କୂଳରେ ବାଦାମ୍ ଛଡ଼େଇ
ଖାଉଥିବା ଦଳେ ଯୁବକ
ସେ ପାଣିକୁ ଚବର ଚବର କଲେ
ଫିଙ୍ଗିଲେ ବାଦାମ୍ ଚୋପା
ନିଜ ନିଜ ଅଭାବ, ଅସହାୟତା
ଗପି ଗପି ଅଧରାତିରେ ଘରକୁ ବାହୁଡ଼ିଗଲେ ।

ଖରାବେଳେ ଦି'ଚାରିଟା ବଗୁଲିଆ ପିଲା
ଦୁଲ୍‌ଦାଲ୍ ଡେଇଁପଡ଼ିଲେ ମୋ ଭିତରକୁ
ପହଁରାରେ ମାତିଗଲେ ଏମୁଣ୍ଡୁ ସେମୁଣ୍ଡ
ଓଦା ସରସର ହୋଇ ଉଠିଗଲେ କୂଳକୁ
ତାଙ୍କ ଓଦା ଓଦା ଦେହ, ଓଦା ଓଦା ଆଖିର
ସତେଜତାରେ ମୁଁ ବାଟ ଭୁଲିଗଲି
ନିଜ ଭିତରକୁ ।

ବର୍ଷ ବର୍ଷର ଗ୍ଲାନି ଏବଂ କୋହ
ମିଳେଇଯାଏ ଏମିତି
ଦେଖି ପକେଇଲେ କା' ଆଖିର ପ୍ରସନ୍ନତା
ଉଚ୍ଛୁଳା ହସର ସୁଅ
ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି
ନିଜକୁ ଭଲ ପାଇବା ବି ସହଜ ହୋଇପାରେ
ହୋଇପାରେ ଏତିକି ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ
ନିଜକୁ ଭଲପାଇଲେ କୋହରେ ଉକୁଟିଉଠେ
ବ□ିବାର ଗାଢ଼ତମ ମୋହ ।

ଆଖପାଖ ଗାଁର ଧୋବଣି
ନୂଆପାଣି ଦେଖି
ପୁଣି ଆସିଲେ ତୁଠକୁ
ଲୁଗା କାଚିଲେ

ଘଷି ଘାଷି ମଳି ଛଡ଼େଇଲେ
ପାଦ ଗୋଇଠିରୁ, ଦିହରୁ, ମନରୁ
ଗପି ଗପି ପବନରେ ଉଡ଼େଇଦେଲେ
ଅନିଦ୍ରା, ଅଶାନ୍ତି
କ୍ଲାଂତି ଓ ବିରକ୍ତି

ପଠାସାରା ସଫାଲୁଗା ଉଡୁଥିଲା ଫର୍ ଫର୍
ଓ ଉଡୁଥିଲା ସେଇ ଅପାଠୋଇ ନାରୀଙ୍କର
ହସଖୁସି, କଳିତକରାଳ ।

ସବୁତକ ମଇଳା
ମୋ ଗର୍ଭରେ ସାଉଁଟିନେଇ
ମୋ ଭିତରେ ଉଇଁ ଆସୁଥିଲା ଦ୍ୱିତୀୟା ଜହ୍ନଟେ
ସଂସାର ଏଣିକି ସ୍ୱାଭାବିକ ଗଡ଼ିଚାଲିବାର ।